

10 Соляник А. Наукові дослідження як чинник розвитку бібліотечних інновацій // Бібл. планета. – 2012. – № 2. – С. 26.

11. Сошинська В. Трансформація каналів професійної комунікації в документно-інформаційній сфері // Вісник Книжк. палати – 2012. – № 6. – С. 19.

УДК 001.893.3

Шемаєв Олександр Олександрович

здобувач ДНСГБ НААН України

Пошт. адреса: пр. Л-Свободи 46, м. Харків, 61204, Україна

Конт. тел.: 337-31-10

ВКЛАД ПРОФЕСОРА М. В. РЯЗАНЦЕВА (1856-1930) В РОЗВИТОК БІБЛІОТЕЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

М.В. Рязанцев – один із видатних вчених, професор Харківського ветеринарного інституту. Багато його ідей і помислів і в наші дні звучать по сучасному. З ім'ям цієї непересічної та багатогранної особистості пов'язаний розвиток бібліотечної справи.

Творчість М.В. Рязанцева відзначається різноаспектністю. Поряд з науковою та викладацькою діяльністю він протягом значного періоду виконував обов'язки бібліотекаря і редактора збірки праць Харківського ветеринарного інституту, сприяв розвиткові бібліотеки в

У 1904 р. професор Н.В. Рязанцев Радою Харківського ветеринарного інституту був призначений бібліотекарем відповідно до діючих правил того часу. Зокрема, «По действующему положению о Харьковском и Юрьевском ветеринарных институтах библиотечным делом состоит профессор, избираемый Советом на 2 года, с вознаграждением в 150 руб. из штатной суммы». Проте Н.В. Рязанцев очолював бібліотеку протягом багатьох років та докладав значні зусилля щодо розвитку усіх напрямів діяльності бібліотеки: роботи з читачами, реєстрації літератури, книговидачі, відвідувань, якості комплектування бібліотечного фонду, його розкриттю засобами бібліотечних каталогів, дизайну бібліотечних приміщень.

Особлива увага приділялась розкриттю книжкового складу і змісту фондів бібліотеки в спеціальних виданнях; розвитку комплектування й книгообміну з провідними галузевими установами світового рівня. Так, перебуваючи у наукових відрядженнях у провідних країнах Європи, зокрема в містах: Будапешт, Відень, Мюнхен, Штутгарт, Берн, Цюрих, Ліон, Алофорте, Ганновер, Берлін, він налагоджував зв'язки з бібліотеками та видавництвами. Розширення професійних контактів сприяло значному поповненню фондів актуальними виданнями. Зокрема, тільки за 1906 р. бібліотека в результаті книгообміну одержала 16 назв російських, 44 німецьких, 17 французьких та 2 назви англійських журналів за профілем вищого навчального закладу.

Про розвиток бібліотечного фонду під час роботи в бібліотеці проф. Н.В. Рязанцева свідчать також наступні дані: в 1906 р. фонди бібліотеки становили

біля 10 000 примірників книжок, в 1911 р. їх кількість зросла до 11151 примірника, а протягом наступного року (1912 р.) – поповнилися майже на 200 книжок. Про це свідчать звіти про діяльність бібліотеки Харківського ветеринарного інституту та публікації вченого, які детально розкривають роботу бібліотеки того часу. Необхідно також відзначити, що в бібліотеці за ініціативи Н.В. Рязанцева велася «особая книга» для обліку замовлень на літературу, яку треба придбати. Ця книга слугувала своєрідним планом комплектування фондів. Крім того, слід зауважити, що за даними звітів того часу всі замовлення на придбання книжок чи періодичних та продовжуючи видань виконувалися в повній мірі.

Про значний вклад проф. Н.В. Рязанцева в розвиток бібліотечного фонду під час його роботи в бібліотеці свідчать також наступні дані: в 1906 р. фонди бібліотеки становили біля 10 000 примірників книжок, в 1911 р. їх кількість зросла до 11151 примірника, а протягом наступного року (1912 р.) – поповнилися майже на 200 книжок. Про це свідчать звіти про діяльність бібліотеки Харківського ветеринарного інституту та публікації вченого, які детально розкривають роботу бібліотеки того часу.

Великою заслугою професора Н.В. Рязанцева є продовження роботи щодо організації бібліотечних каталогів, розпочатої в 1900 р. його попередниками у напрямі створення алфавітного карткового каталогу на книги і періодичні видання та ініціатива започаткування робіт в 1905 р. щодо складання систематичного бібліотечного каталогу. Всі роботи з перевірки, поповнення та створення каталогу відповідно до 16 розділів були визначені та втілені професором та його помічником студентом В. Мануйловим. Зокрема це такі розділи:

1. – анатомія, гістологія, ембріологія, антропологія
2. – бактеріологія, паразитологія та інфекційні хвороби
3. – ботаніка
4. – гігієна загальна та часткова, медична статистика
5. – тваринництво
6. – зоологія
7. – загальна патологія і патологічна анатомія
8. – сільське господарство
9. – фармакологія, фармація, фармакогнозія і загальна терапія
10. – фізіологія
11. – фізика, метеорологія
12. – хімія
13. – хірургія, офтальмологія, ковка і акушерство
14. – часткова патологія і терапія
15. – суміш
16. – книжки без імені автора.

Безсумнівно розподіл на вище зазначені розділи не відповідає сучасному розумінню систематичного каталогу, але його складання сприяло оперативному знаходженню необхідної літератури. Особливість каталогу полягає в тому, що він об'єднував в цілісність природничі й прикладні науки, які пов'язані

безпосередньо з галуззю. В цьому проявляється й особливість самої галузі. І сьогодні вона не має детального відображення в УДК, де всі захворювання сільськогосподарських тварин відносяться до медицини, а захворювання інших тварин – до зоології.

Пізніше, згідно із новим статутом, бібліотекарем обиралась особа, що не належить до складу викладачів, М.В. Рязанцев став головою бібліотечної комісії та продовжував підтримувати бібліотечний розвиток.

В 1920 році розпочинається новий етап життя професора М.В. Рязанцева, який пов'язаний з його переїздом до Владикавказу. В Горському політехнічному інституті професор М.В. Рязанцев продовжує свою тісну співпрацю з бібліотекою. Його обирають членом бібліотечної редакційної комісії. А про його вклад в розвиток бібліотечної діяльності свідчать наступні дані: Завдяки активній участі М.В. Рязанцева бібліотека Горського політехнічного інституту, що нараховувала в 1918 році 3350 томів, в 1928 році мала фонд що перевищував 18 тисяч томів, одержала шляхом книгообміну 25 назв іноземних журналів.

Отже, вагомий вклад здійснив проф. М.В. Рязанцев в цілому у розвиток бібліотечної діяльності та зокрема:

1) в підтримці комплектування бібліотечних фондів через налагодження зв'язків, в першу чергу, із зарубіжними бібліотеками та видавництвами;

2) в розробці оригінальної класифікації систематичного каталогу бібліотеки та його складанні.

Список використаної літератури

1. Отчет проф. Рязанцева по библиотеке Харьковского ветеринарного института за 1906 год // Сб. трудов ХВИ. – Х., 1906. – Т. 8. – С. 37-47.

2. Отчет Харьковского ветеринарного института за 1911 год // Сб. трудов ХВИ. – Х., 1912. – Т. XI. – С. 1-328.

3. Отчет Харьковского ветеринарного института за 1912 год // Сб. трудов ХВИ. – Х., 1914. – Т. XII. – С. 1-258.

УДК [004.032.6:021](477)

Кислюк Любов Вікторівна

Майстер виробничого навчання Навчального Центра
Харківського національного технічного університету
сільського господарства ім. Петра Василенка

адреса: м. Харків, вул. Єлізарова 4, кв. 159

тел. (057) 372-33-01; (066)9199288

E-mail: lubacolchester@mail.ru